תורה אור

חוץ מן המים ור' יוחנן אמר אפילו מים, אמר רב פפא לא אמרן אלא חמימי לגו קרירי וקרירי לגו חמימי אבל חמימי לגו חמימי וקרירי לגו קרירי לא. אמר ריש לקיש ארבעה דברים העושה אותן דמו *בראשו ומתחייב בנפשו אלו הן הנפנה בין דקל לכותל והעובר בין שני דקלים והשותה מים שאולין והעובר על מים שפוכין ואפילו שפכתו אשתו בפניו: הנפנה בין דקל לכותל לא אמרן אלא דלית ליה ארבע אמות אבל אית ליה ארבע אמות לית לן בה, וכי לית ליה ארבע אמות לא אמרן אלא דליכא דירכא אחרינא אבל איכא דירכא אחרינא לית לן בה. והעובר בין שני דקלים לא אמרן אלא דלא פסקינהו רשות הרבים אבל פסקינהו רשות הרבים לית לן בה. השותה מים שאולין לא אמרן אלא דשיילינהו קטן אבל גדול לית לן בה, ואפילו שיילינהו קטן נמי לא אמרן אלא בשדה דלא שכיחי אבל בעיר דשכיחי לית לן בה, ואפילו בשדה נמי לא אמרן אלא מיא אבל חמרא ושיכרא לית לן בה. והעובר על מים שפוכין לא אמרן אלא דלא אפסקינהו בעפרא ולא תף בהו רוקא אבל אפסקינהו (א) או תף בהו רוקא לית לן בה ולא אמרן אלא דלא עבר עלייהו שימשא ולא עבר עלייהו שיתין ניגרי *אבל עבר עלייהו שימשא ועבר עלייהו שיתין ניגרי לית לן בה ולא אמרן אלא דלא רכיב חמרא ולא סיים מסני אבל רכיב חמרא וסיים מסני לית לן בה, והנ"מ היכא דליכא למיחש לכשפים אבל היכא דאיכא למיחש לכשפים אע"ג דאיכא כל הני חיישינן (*והדוא) (ב) גברא דרכיב חמרא וסיים מסני וגמוד מסאניה וצוו כרעיה. ת"ר שלשה אין ממצעין ולא מתמצעין ואלו הן הכלב והדקל והאשה וי"א אף החזיר וי"א אף הנחש ואי ממצעין מאי תקנתיה אמר רב פפא נפתח באל ונפסיק באל א"נ נפתח בלא ונפסיק בלא. הני בי תרי דמצעא להו אשה נדה: אם תחלת נדתה היא הורגת א' מהן אם סוף נדתה היא מריבה עושה ביניהן, מאי תקנתיה נפתח באל ונפסיק באל. הני תרי נשי דיתבן בפרשת דרכים-חדא בהאי גיסא דשבילא וחדא באידך גיסא ומכוונן אפייהו להדדי, ודאי בכשפים עסיקן, מאי תקנתיה אי איכא דירכא אחרינא ליזיל בה, ואי ליכא דירכא אחרינא אי איכא איניש אחרינא בהדיה, נינקטו לידייהו בהדי הדדי וניחלפו, ואי ליכא איניש אחרינא נימא הכי אגרת אזלת אסיא בלוסיא מתקטלא בחיק קבל. האי מאן *דפגע באיתתא בעידנא דסלקא מטבילת מצוה אי איהו קדים ומשמש אחדא ליה לדידיה רוח זנונים אי איהי קדמה ומשמשה אחדא לה לדידה רוח זנונים, מאי תקנתיה *לימא הכי °שופך בוז על נדיבים ויתעם בתוהו לא דרך. א"ר יצחק מאי דכתיב °גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי זה הישן בצל דקל יחידי ובצל לבנה, ובצל דקל יחידי לא אמרן אלא דלא נפיל טולא דחבריה עילויה אבל נפל טולא דחבריה עילויה לית לן בה, אלא הא דתניא הישן בצל דקל יחידי בחצר, והישן בצל לבנה דמו בראשו היכי דמי: אי לימא דלא נפל טולא דחבריה עילויה אפילו בשדה נמי, אלא לאו שמע מינה בחצר-אף על גב דנפיל טולא דחבריה עילויה, שמע מינה; ובצילה של לבנה לא אמרן אלא במערבה אבל במדינחא לית לן בה

האי

תהלים קז

תהלים כג

חוץ מהמים. מזוגים כגון קרירי בחמימי וחמימי בקרירי דמיא לא מזיגא היא ואם היה שותה בתחלה יין אין אלו מצטרפות לו : ולא אמרן . (ג) מים מזוגין אין מצטרפין ליין מזוג : ארבעה דברים. כולן משום רוח רעה: אלא דלא הוי ד' אמות . דלא שביק רווחא [לשידא] לעבור בין דקל לכותל משום הכי מזקא ליה : אלא דליכא דירכא אחרינא . שתהא שידא יכולה להלך בו דעכשיו זה בא בגבולה והפסיד דרכה ואהכי מזקא ליה : ולא אמרן . דרוח רעה שורה על המים אלא בעיר המקום צר הן שואלין ושורה עליהן . לישנא אחרינא דשרי עלייהו אלא בשדה דלא שכיחי מיא דמסרה נפשה לאזוקא: דלא אפסקינהו בעפרא . שלא פיזר עליהן עפר : גמוד מסאני . נתכוון המנעלין : וצוו כרעיה . ויבשו רגליו: אין ממצעין. לא יעברו בין שני אנשים : ואין מתמצעין . לא יעבור איש אחד בין ב' כלבים בין שתי נשים בין שתי דקלים : נפתח באל ונסיים באל. אל מוציאם ממצרים (במדבר כג) כי לא נחש ביעקב וגו' עד מה פעל אל: נפתח בלא ונסיים בלא. לא איש אל עד לא יקימנו (שם): סורגא אחד מהן . שמזקתן במה שעברה ביניהן : אגרת אזלת אסייא בלוסייא . אותן שדים שאתם מתעסקות בהן: מתקטלי בחיק קבל.כבר הן הרוגים בחוצים:חיק קבל. תרגום בליסטרא כמו ומחי קבלו יתן [בחומותיך] (בחרבותיו) (יחזקאל כו) מפי המורה [א] הגמ' ומקרא אשר שמע מפי רבו : דקל יחידי . שאין דקל אחר סמוך לו אבל כשיש דקל אחר מסתלקת השידא לדקל האחר ואינה מזיקתו:בחצר.שהמקום צר ואין לה דרך לנטות ימין ושמאל ושורה עליו ומזיקתו:

האי

רשב"ם

סוף. מקרירי בחמימי וחמימי בקרירי דהא לא מזיגא היא דמין במין נינהו מה לי קרירי ומה לי חמימי מ"מ מין א' הוא ושם א' הוא ואם שתה בתחל' יין מזוג אין אלו מצטרפות לו : אמר רב פפא לא אמרן כו'. אדר' יוחנן קאי דאמר אפילו מים ובא רב פפא לפרש לא אמרן דמצטרפין אלא קרירי בחמימי וחמימי בקרירי דההיא חשיב' ר' יוחנן מזוג' אבל חמימי לגו חמימי וקרירי לגו קרירי דלכולי עלמא לא מיקרי מזוג ולא מצטרפי : ארבעה דברים כו'. משום רוח רעה ולקמן מפרש להו חדא חדא : אלא דלא הוי ארבע אמות. דלא שבק רווחא לשידא לעבור בין דקל לכותל,משום הכי מזקא ליה : אלא דליכא דירכא אחרינא . שתהא יכולה שידא להלך בו ועכשיו בא זה בגבולה והפסידה את דרכה ואהכי מזקא ליה : אבל פסקינהו . דשכיחי רבים לית ליה רשות להזיק שאין לו לגזול את הרבים : ולא אמרן. דשורה על המים אלא בשדה דלא שכיחי מיא ומסרה נפשה לשתות : דלא אפסקינהו בעפרא. שלא פיזר עליהן עפר : גמוד מסאני . נתכוונו המנעלים : וצוו כרעיה. יבשו רגליו : לא ממצעין. לא יעברו בין אנשים : ולא מתמצעין . ולא יעבור איש אחד בין שני כלבים בין שתי נשים בין שני דקלים : נפתח באל ונסיים באל. אל מוציאם ממצרים וגו' כי לא נחש ביעקב וגו' עד מה פעל אל : נפתח בלא ונסיים בלא. לא איש אל ויכזב וגו' עד ולא יקימנה : סורגא אחד מהן. שמזיקתן במה שעברה ביניהן : אגרת אזלא אסיא בלוסיא . אותן שדים שאתן עוסקות בהן בכשפים : מתקטלין בחיק קבל. כבר הרוגים הן בחצים כמו ומחי קבלו כך שמע רבינו מרבו ורבו מפי רבינו גרשום זצ"ל : אגרת . היא אגרת בת מחלת שם שידה : דקל יחידי . שאין דקל אחר סמוך לו : בצלה של לבנה. אי נמי ההולך בלילה כשהלבנה זורחת והוא הולך בצל הכתלים שדרך השדים להלוך בלילה ובזמן שהלבנה זורחת מתיראין לילך במקום האור והולכין במקום הצל : טולא דחבריה. אם יש דקל אחר סמוך לו מסתלקת השידה לדקל אחר ואינו מזיקתו : בחצר . שהמקום צר שאין לה דרך לנטות ימין ושמאל ושורה עליו ומזיקתו : ובצלה של לבנה לא אמרן אלא במערבא . היינו בסוף החודש שהלבנה זורחת במזרח ואם שוכב אצל כותל לצד המערב הוי הצל במערב : אבל במדינחא. היינו תחלת החדש שהלבנה זורחת במערב ועושה צל במזרח כגון ששוכב אצל כותל מצד המזרח :

דמפני

נפתח באל. פי' רשב"ס אל מוציאם ממצרים ונפתח בלא לא איש אל ויכזב ואע"ג °דאסור להתרפאות בדברי תורה, והגן שרי והא דאמרי' בפ' במה אשה (שבת דף סז·) לחוששת למיחוש לישקול סכינא וכו' ולימא ויאמר משה אסורה נא ואראה וגו' משום סכנה שרי, ור"ח פי' נפתח באל-לימא הכי אל אלהים ה' הצילנו מכל רע ומכל נזק אשר בידך כח וגבורה כי אתה אל ונפתח בלא לא תטשני אלהי ולא תעזבני שמרני כאישון בת עין טרם אקרא תענני ואל תאמר לא: אם תחלת נדה היא הורגת. יש מפרש אם עושה לגן כישוף:

וחזיל

רבינו חננאל

אמר ר' יוחנן כל המזוג מצטרף ואפי' מים והנ"מ חמימי לגו קרירי או קרירי לגו חמימי : ארבעה דברים העושה אותן דמו בראשו הנפנה בין דקל לכותל והעובר בין ב' דקלים והעובר על מים שפוכין ואפי' שפכתן בתו והשותה מים שאולין ולא אמרן אלא דשיילינהו קטן בדברא [אבל שיילינהו גדול] או קטן בכתא או חמרא ושכרא לית לן בה. תרי דפסקינהו נדה אם תחלת נדה הוא הורגת אחד מהן ואם סוף נדה היא עושה מריבה ביניהם מאי תקנתיה נפתח באל תסים באל [וי"א נפתח בלא תסים בלא] יש מי שאומר יפתח פסוק באל ויסיים באל כגון (במדבר כ"ג כ"ג) אל מוציאם ממצרים עד מה פעל אל [ונפתח בלא כגון לא איש אל תו'] ויש מי שאומר דלא אלא יפתח אל ה' הצילני מכל רע ומכל נזק וחלי ובידך כח וגבורה כי אתה אל וכן יפתח ויאמר לא תטשני אלהי ולא תעזבני שמרני כאישון בת עין מלא שאלותי ותן לי בקשותי טרם אקראך תענני ואל תאמר לא : מאן דפגע בנדה כי סלקא מטבילת מצוה אי איהו קדים ומשמש אחד ליה רוח זנונים אי איהי קדמה ומשמשה אחדא לדידה רוח זנונים מאי תקנתיה נימא הכי שופך בוז על נדיבים וגו'

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אבל אפסקינהו בעפרא או תף : (ב) שם דההוא גברא דרכיב : (ג) רש"י ד"ה ולא אמרן דמים מזוגין מצטרפין כצ"ל ותיבת אין נמחק :

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] כל מקום שמזכיר רש"י המורה הוא רבו של רש"י כן מוכח בלשון רש"י חיק קבל וכו' ובלשון הרשב"ם שם בד"ה מתקפלין וכו' ומשם נלמוד נמי דרבו של רש"י היה רבינו גרשום :

[עי' בפרש"י נדה יז. ד"ה דמו]

פי' לקמן קיג.

[צ"ל כההוא]

[עי' תוס' ב"מ פד. ד"ה יתיב אשערי טבילה]

[עי' ש"ך י"ד סוף סי' קנח]

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה נפתח כו'. ולע"ג דאסור להתרפאות בד"ת. שבועות טו ע"ב :

מגנה/נושא

△ ב' רשימות

בניין

שארית הנפש

נושא/מגנה

△ 3 מימרות בנושא

שארית הנפש

* אין ממצעין - שלא יעברו ג' דברים אלו בין ב' אנשים

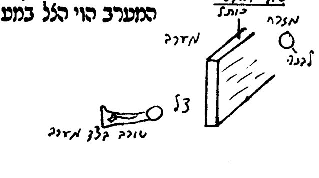** לא מתמצעין - שאדם לא יעבור בין שנים של ג' דברים אלו